

**ВІННИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ МИХАЙЛА КОЦЮБІНСЬКОГО**

**Факультет математики, фізики, комп'ютерних наук і технологій
Кафедра образотворчого, декоративного мистецтва,
технологій та безпеки життєдіяльності**

988

Дипломна робота

на тему:

**«ТЕХНОЛОГІЯ НАВЧАННЯ ПЕТРИКІВСЬКОМУ
РОЗПИСУ УЧНІВ ПТНЗ СПЕЦІАЛЬНОСТІ
“ХУДОЖНИК-ОФОРМЛЮВАЧ”»**

студентки 2 курсу групи 2 МСОТ
галузі знань 01 Освіта / Педагогіка
спеціальності 014 Середня освіта
предметної спеціальності 014.10 Середня
освіта (Трудове навчання та технології)
Освітня програма Середня освіта.
Трудове навчання та технології.
Дизайн середовища і костюма
Якубівської Наталії Леонідівни
Науковий керівник: кандидат педагогічних
наук, доцент Матвійчук Анатолій Якович

Використання чужих ідей,
результатів і текстів мають
посилання на відповідне
джерело

_____
_____

Розширена шкала _____

Кількість балів _____ Оцінка ECTS _____

Голова комісії _____
(підпис)

_____
(ініціали, прізвище)

Члени комісії _____
(підпис)

_____
(ініціали, прізвище)

_____
(підпис)

_____
(ініціали, прізвище)

_____
(підпис)

_____
(ініціали, прізвище)

м. Вінниця – 2020 рік

Зміст

ВСТУП		3
РОЗДІЛ. Дидактичні основи викладання спецдисциплін при підготовці майбутніх художників-оформлювачів		
1.1	Концепція розвитку професійної освіти в Україні	11
1.2	Принципи навчання при підготовці художників-оформлювачів	13
1.3	Зміст навчання учнів за напрямком підготовки «Художник розмалювання по дереву»	20
1.4	Сучасні педагогічні технології навчання	28
1.4.1	Інтерактивні технології навчання	32
1.4.2	Проектні технології навчання	34
<i>Висновок до розділу 1</i>		
РОЗДІЛ 2. Шляхи і засоби навчання основам декоративно-вжиткового мистецтва		
2.1	Історія розвитку петриківського розпису	37
2.2	Технологія навчання петриківці	39
2.3	Інструменти і матеріали для розпису петриківкою	44
2.4	Техніки петриківського розпису	47
<i>Висновок до розділу 2</i>		
РОЗДІЛ 3. Організація і проведення педагогічного експерименту		
3.1	Суть поняття, етапи та методи психолого-педагогічного експерименту	54
3.2	Організація і проведення педагогічного експерименту на базі ЗПТО №5 м. Вінниці	64
<i>Висновок до розділу 3</i>		
РОЗДІЛ 4. Охорона праці в художніх майстернях		73
<i>Загальні висновки</i>		
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ		82
ДОДАТКИ		88

Актуальність та доцільність дослідження. Педагогічна наука визнає велике виховне значення мистецтва, яке зацікавлює дітей, сприяє розвитку естетичних захоплень і суджень. Вивчення творів народного декоративного мистецтва пробуджує у дітей перші яскраві образні уявлення про Батьківщину й мистецтво, сприяє вихованню патріотичних почуттів, заохочує до світу прекрасного, творчості. Народне декоративне мистецтво сприяє формуванню образного мислення, ініціативи та самостійності, образотворчих здібностей.

Процес естетичного пізнання дітьми творів народного мистецтва на уроках технологій включає як сприйняття творів, так і практичні роботи. Виконання учнями декоративних робіт - результат цілеспрямованої роботи учителя над формуванням в учнів цілого комплексу естетичних пізнань і графічних навичок розпису.

Декоративно-ужиткове мистецтво, як і музика, фольклор, театр, інші види народної творчості, є важливою галуззю художньої культури. Воно розкриває безмежний світ краси і мудрості народу, втілює його талант, розуміння добра і краси. Народне декоративно-ужиткове мистецтво тісно пов'язане з життям і побутом людей. Археологічні дослідження підтвердили високий мистецький рівень виробів ужиткового мистецтва, наскальних зображень, орнаментального оздоблення, створених нашими пращурами [5, с. 17].

Протягом століть народне мистецтво, зберігаючи сталу, традиційну основу, розвивалось і вдосконалювалось. Кожне нове покоління майстрів, запозичивши все краще у своїх попередників, додавало власні знахідки у його скарбницю. Майстерність художників з народу передавалася від батька до сина, зберігаючи основні характерні особливості орнаменту, композиції, колориту, сюжету. Ця повторюваність основних елементів у мистецтві називається традицією. В Україні сформувалося багато видів народного мистецтва: художня обробка дерева, каміння, металу; гончарство; художня вишивка; ткацтво і килимарство; декоративний розпис тощо. Кожен вид тісно пов'язаний з історією, національними традиціями регіонів і свідчить про мистецьку обдарованість народних майстрів [9, с. 11].

Народний декоративний розпис увійшов яскравою сторінкою в історію культури українського народу. До нього належать: настінний розпис культових приміщень (церков), житла і надвірних господарських споруд, багатобарвні декоративні малюнки на папері, відомі як мальовки, станковий народний живопис і графіка, оздоблення олійними фарбами дерев'яних виробів (скринь, мисничків, вуликів, віялок, дерев'яного посуду, іграшок, музичних інструментів), писанкарство, розпис тканин, малюнки на склі (поширені переважно в західних областях України). Ці види народного розпису виникли в різні часи й пов'язані з різними сторонами народного побуту. В розписі відбилися місцеві особливості, що позначалися на різноманітності орнаментальних мотивів, колориту і композиції.

Постановка проблеми. Розвиток науково-технічного прогресу, глобалізація сучасного світу, упровадження нових матеріалів та технологій в мистецтві не зможуть знецінити, применшити того, що створене людським талантом упродовж віків. Декоративно-прикладне мистецтво, народний розпис є особливо цінним для розвитку та виховання підростаючого покоління, яке має зберегти та розвинути самобутню культуру України.

В Законі України про освіту зазначено, що загальна середня освіта – цілеспрямований процес оволодіння систематизованими знаннями про природу, людину, суспільство, культуру та виробництво засобами пізнавальної і практичної діяльності, результатом якого є інтелектуальний, соціальний і фізичний розвиток особистості, що є основою для подальшої освіти і трудової діяльності. виховання шанобливого ставлення до родини, поваги до народних традицій і звичаїв, державної мови, регіональних мов або мов меншин та рідної мови, національних цінностей Українського народу та інших народів і націй. [72, с. 230].

Головним у мистецтві, як і у будь-якому іншому ремеслі, є цілеспрямоване багаторазове повторення вправ, які стануть основою творчості.

Простота виконання, виразність, яскравість кольорових барв, неабиякі можливості для імпровізації роблять петриківський декоративний розпис доступним для дітей різного віку. А найприємніше – це втілення свого розуму в

життя, створення своїми руками вишуканих речей, які прикрашають дім та прищеплюють любов до прекрасного через пізнання радості у творчості.

Педагогічна наука визнає велике виховання значення народного мистецтва, яке зацікавлює дітей, сприяє розвитку естетичних захоплень і суджень. Вивчення творів народного декоративного мистецтва пробуджує у дітей перші яскраві образні уявлення про Батьківщину й мистецтво, сприяє вихованню патріотичних почуттів, заохочує до світу прекрасного, творчості. Народне декоративне мистецтво сприяє формуванню образного мислення, ініціативи та самостійності, образотворчих здібностей.

Бесіди про твори народного декоративного мистецтва, їхніх авторів сприяють розвитку естетичного світосприйняття. Практика свідчить, що найбільш ефективна бесіда, побудована на запитанні – відповіді, в процесі якої учні знайомляться зі зразками народної творчості. Теоретичний матеріал слід закріплювати практичними завданнями.

Оволодіти технікою малювання акварельними та гуашевими фарбами відразу пензлем учні повинні у дитячих садках й на уроках малювання з природи, тематичного та декоративного малювання, що сприятиме образному вирішенню зображувальних предметів навколишньої дійсності.

На заняттях технології виконання розпису, бажано давати більше творчих завдань. На перших порах учні повинні навчатися малювати узор за зразками народних майстрів, бажано свого регіону, звертаючи увагу дітей на Загальноосвітня школа має дати поняття змісту, форми, пропорцій, кольору, технік їх виконання та побудови композицій. Після цього навчають учнів оздоблювати різноманітні предмети узорами, вибираючи їх із предметів побуту, створених народними майстрами. Найбільш творчі декоративні завдання спонукають учнів вивчати навколишній світ, малювати за спостереженням відповідні об'єкти багатой флори і фауни, потім стилізувати їх і оздоблювати узорами предмети побуту.

Набуті в школі знання і навички мають втілюватись в життя при підготовці майбутніх художників оформлювальних робіт, дизайнерів тощо. Нині декоративний розпис розглядається як важлива художня цінність, що

виконує численні функції – пізнавальну, комунікативну, естетичну та ін. Ось чому, вагомим чинником актуальності даного дослідження виступає можливість застосування та органічного поєднання народного мистецтва, зокрема петриківського розпису, з сучасними техніками і технологіями художньо-оздоблювальних робіт. Таке поєднання дає сприятливі умови для здійснення практичної діяльності учнів усіх типів навчально-виховних закладів відповідно до їх нахилів, бажання, навчально-матеріальної бази виробничого оточення, регіональних традицій, народних художніх промислів тощо.

Аналіз останніх досліджень. Народний декоративний розпис є однією з найбільших художніх цінностей українського народу, що дозволяє ідентифікувати Україну, як окрему націю. До яскравих зразків українського декоративного розпису можна віднести: настінний розпис культових приміщень (церков), житла і надвірних господарських споруд, багатобарвні декоративні малюнки на папері, відомі як мальовки, станковий народний живопис і графіка, оздоблення олійними фарбами дерев'яних виробів (скринь, мисничків, вуликів, віялок, дерев'яного посуду, іграшок, музичних інструментів), писанкарство, розпис тканин, малюнки на склі (поширені переважно в західних областях України). Ці види народного розпису виникли в різні часи й пов'язані з різними сторонами народного побуту. В розписі відбилися місцеві особливості, що позначалися на різноманітності орнаментальних мотивів, колориту і композиції.

Чимало видатних майстрів українського декоративного розпису здобули своєю працею світову славу, серед яких: К.В. Білокур, Г.Ф. Собачко-Шостак, П.І. Власенко, М.А. Приймаченко, М.К. Тимчеко, О.І. Скицюк, О. Кулик, М. Муха, Н.Трохимчук, П.П. Хома, Я. Гоменюк, Т.Я. Пата та ін.

Велика плеяда українських митців художнього розпису створила і розвинула один із відомих напрямків цього виду народного мистецтва – петриківку. Історія петриківського розпису розпочинається ще з 18 століття, до наших днів збереглися окремі вироби оздоблені у ті давні часи. У 1935 р. в районному центрі Петриківці Дніпропетровської області відкрилась школа декоративного малювання для підготовки майстрів-орнаменталістів, що

відіграла велику роль у підвищенні їх майстерності та забезпечила правильне теоретичне керівництво. Ініціатором організації школи був художник О. Ф. Статива, який зумів залучити для викладання в школі художників-професіоналів і майстрів народного мистецтва. У Петриківській школі викладали художник Ф. П. Усипенко, дніпропетровський художник Балахонов та ін. Інструкторами по композиції і виробничому навчанню (український орнамент) були народний майстер Петриківки Т. Пата та її талановита дочка Текля Кучеренко (1906—1953). Т. Пата виховала ціле покоління молодих умільців, створила своєрідну школу декоративного розпису.

Надбання відомих українських постатей в українському декоративному розписі досліджувались багатьма митцями і педагогами. Велика заслуга сучасних дослідників полягає в тому, щоб систематизувати всі напрямки українського народного розпису і запропонувати основний зміст для передачі неоціненного досвіду підростаючому поколінню. Особливий вклад в плані аналізу, популяризації і підготовки змісту навчання, внесли автори підручників, посібників, альбомів тощо, насамперед це такі автори, як *Б. Бутник-Сіверський, Б. Самойлович, Н. Глухенька, М. Кириченко, В. Мельник* [5, 9, 14, 18, 28, 36].

Окремі дослідники вивчали можливості поєднання народного декоративного мистецтва з сучасними техніками та матеріалами, за цією тематикою автори Отич О., Ружицька В. та інші підготували навчальну літературу для професійно-технічної освіти [45, 56].

Мета дослідження полягала в систематизації та узагальненні понять розпису, технології виготовлення виробів, оздоблення петриківським розписом творчих проектів і на цій основі створення методики викладання спецдисциплін при підготовці майбутніх художників-оформлювачів.

Завдання дослідження узгоджені із зазначеною метою:

1. Вивчити педагогічну, методичну та спеціальну літературу з дослідженої проблеми.

2. Визначити загальні шляхи та освітні технології для підвищення ефективності та якості навчання петриківському розпису в процесі підготовки художників-оформлювачів.

3. З'ясувати генезис й основні історичні етапи розвитку українського народного декоративного розпису у XXI столітті.

4. Визначити естетичні показники матеріалів, особливості технологічних прийомів та засобів художньої виразності.

Для розв'язання визначених завдань був використаний комплекс **методів дослідження**: теоретичний аналіз науково-педагогічної, методичної та спеціальної літератури з даної теми дослідження; узагальнення педагогічного досвіду, спостереження, систематизація навчальної діяльності.

Об'єкт дослідження: навчально-виховний процес в художніх закладах професійно-технічної освіти з підготовки художників-оформлювачів.

Предмет дослідження: методика використання сучасних технік декоративного розпису в поєднанні з петриківкою, знань про національні традиції України та застосування їх учнями ВХПТУ №5 на заняттях з художнього розпису по дереву.

Етапи дослідження:

1. Аналіз стану проблеми у педагогічній теорії, практиці роботи шкіл.
2. Вивчення літератури, висунення гіпотези, завдань, формування структури.
3. Теоретичний аналіз проблеми.
4. Розробка методики навчання петриківського розпису відповідно з темою дослідження.
5. Узагальнення і систематизація матеріалів.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що вперше нами запропоновано методику використання елементів петриківського розпису при підготовці художників-оформлювачів у поєднанні з сучасними техніками і матеріалами.

Обґрунтованість і достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій базується на теоретичних положеннях, методичних розробках відомих вчених-педагогів і методистів, відображених в публікаціях, а також

на практичному досвіді роботи кращих викладачів ХЗПТО №5 та викладачів Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського.

Достовірність результатів дослідження підтверджена експериментально на базі Вінницького художнього закладу професійно-технічної освіти №5, а також під час доповідей на науково-практичних конференціях: «Актуальні проблеми математики, фізики і технологічної освіти», «Актуальні проблеми підготовки вчителя трудового навчання та технологій: теорія, досвід, проблеми», «Графічна підготовка як складова професійної освіти вчителя трудового навчання і технологій», що проводились у 2018-2020 роках.

Наукова і практична значущість роботи полягає в наступному:

1. Здійснений теоретичний аналіз і вивчений сучасний стан проблеми застосування декоративного розпису на уроках «Технології виконання розпису».
2. Дано порівняльний аналіз ефективності застосування петриківського розпису.
3. Представлено методика викладання технології петриківського розпису у ХЗПТО.

4. Результати дослідження можуть бути корисними в практичній діяльності студентів-практикантів, викладачів і майстрів спецдисциплін ЗПТО та вчителів і керівників гуртків загальноосвітніх шкіл.

Апробація результатів дослідження. Основні теоретичні, методичні й практичні результати проведених досліджень були представлені під час виступів на науково-практичних конференціях, в обговореннях на засіданнях кафедри ОДПМТ і БЖД, а також апробовані на заняттях спецдисциплін в ХЗПТО №5.

Основні результати дипломного дослідження відображені в ***публікаціях:***

1. Матвійчук А.Я., Рабокоть О.І., Якубівська Н.Л. Методичні аспекти навчання учнів старших класів петриківського розпису на заняттях технологій. Актуальні проблеми підготовки вчителя трудового навчання та технологій

середньої школи: теорія, досвід, проблеми: збірник наукових праць. Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля». 2019. Вип. 3. С. 140 - 144.

Структура дипломної роботи. Дипломна робота складається зі вступу, чотирьох розділів, загальних висновків, списку використаних джерел і додатків.

У вступі визначені мета, завдання, об'єкт та предмет дослідження; сформульована гіпотеза, наукова новизна та методи дипломного дослідження; відзначено практичне значення результатів дипломної роботи, а також вказано місце і час апробації напрацювання і в яких публікаціях висвітлено основні положення.

У другому розділі визначені ефективні шляхи і засоби навчання основам декоративно-вжиткового мистецтва у поєднанні з сучасними техніками декоративно-оздоблювальних робіт.

Третій розділ дипломного дослідження присвячений організації і методиці проведення педагогічного експерименту, завдяки якому було підтверджено гіпотезу нашого дослідження.

Четвертий розділ визначає основні положення охорони праці при роботі в художніх майстернях.

І, насамкінець, до структури дипломної роботи включені загальні висновки, список використаних джерел і додатки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Анисимов О. С. Развивающие игры и игротехника. Новгород, 1989. 177 с.
2. Антонов Л. П., Молодцов М. К. Практикум в учебных мастерских М.: Просвещение, 1987. 272 с.
3. Антонович Є. А., Захарчук-Чугай Р. В., Станкевич М. С. Декоративно-прикладне мистецтво. Львів: Світ, 1992. 271 с.
4. Бордовская Н. В., Реан А. А., Бордовская Н. В. Педагогика. Питер, 2003. 304 с.
5. Бутник-Сіверський Б. С., Нагай Б. Г., Самойлович Б. П. Українське народне мистецтво. Живопис. К.: Мистецтво, 1967. 238 с.
6. Бутник-Сіверський Б. С. Українське радянське народне мистецтво. К.: Наукова думка, 1966. 220 с.
7. Вакарчук І. Сучасні тенденції розвитку професійно-технічної освіти: пріоритети і завдання . Освіта України. 2008. № 63-64. С. 14-16.
8. Велиговська Н. Украинская народная живопись. Декоративное искусство. М., 1976.
9. Веселкові барви. Українське декоративне мистецтво. К.: Мистецтво, 2000. 111с.
10. Виленский В. Я., П. И. Образцов, Уман А. И. Технологии профессионально-ориентированного обучения в высшей школе: Учебное пособие / Под ред. В. А. Сластенина. М.: Педагогическое общество России, 2005. 192 с.
11. Волкова Н. П. Педагогіка: навчальний посібник. К.: Академія, 2001. 576 с.
12. Воловик П.Н. Теория вероятностей и математическая статистика в педагогике. К.: Рад школа, 1969. 223 с.
13. Галузяк В. М., Сметанський М. І., Шахов В. І. Педагогіка: навчальний посібник. 3-є вид., випр. і доп. Вінниця: ДП «Державна картографічна фабрика», 2006. 400с.

14. Глухенька Н. Петриківські декоративні розписи. М. : Мистецтво, 1965. 41 с.
15. Гоменюк Г. Соціально-психологічні аспекти здійснення навчально-виховного процесу у ВНЗ I-II рівнів акредитації . Рідна школа. 2007. №7-8. С. 14-16.
16. Грабовська С. Л. Інтерактивне навчання у вузі: проблеми і перспективи // Вісник Львівського університету. Серія педагогічна. Вип. 15. С. 171-176.
17. Гранкіна Т. О. Інформаційні технології як засіб контролю знань // Тези Всеукраїнської науково-практичної конференції «Актуальні проблеми теорії і методики навчання математики». К.: НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2004. С.42-43.
18. Гура Л.П. Прикрась свій дім. К.: Техніка, 1988. 304 с.
19. Гуревич Р. С., Кадемія М. Ю., Шевченко Л. С. Інтерактивні технології навчання у вищому педагогічному навчальному закладі : навчальний посібник / за ред. Гуревича Р. С. Вінниця: ТОВ фірма «Планер», 2013. 309 с.
20. Гуревич Р.С. Теорія і практика навчання в професійно-технічних закладах: Монографія. Вінниця: ТОВ «Планер», Вінниця, 2009. 410 с.
21. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології. К., 2004. 218 с.
22. Енциклопедія педагогічних технологій та інновацій / Автор-укладач Н. П. Наволокова. Харків: вид. група «Основа», 2009. 176 с.
23. Єршова О. Педагогічні технології у професійному навчанні. Проф.-техн. освіта. 2005. № 2. С. 16-17.
24. Жидецький В. Ц., Джигирей В. С., Мельников О. В. Основи охорони праці. Львів: Афіша, 2000. 374 с.
25. Зязюн І.А. Інтелектуальний творчий розвиток особистості в умовах неперервної освіти // Неперервна професійна освіта: проблеми, пошуки, перспективи: Монографія. К., 2000. С. 11-57.
26. Інформаційне забезпечення навчального процесу: інноваційні засоби і технології: [колективна монографія] К.: Атіка, 2005. 252 с.

- 27.Керб Л. П. Основи охорони праці : Навч. посібник. К.: КНЕУ, 2003. 215 с.
- 28.Кириченко М.А. Український народний декоративний розпис : Навч. посібник. К.: Знання – Прес, 2006. 228 с.
29. Коберник О.М., Ящук С.М. Методика організації проектно-технологічної діяльності на уроках трудового навчання: навч.-метод. пос. Умань, 2001. 82 с.
30. Мойсеюк Н.Є. Педагогіка: Навчальний посібник / Неля Євгенівна Мойсеюк. – 3 - е видання, доповнене, 2001р. – 608 с.
31. Концепція профільного навчання в старшій школі. Освіта України. № 68. 2003.
32. Кремень В. Профтехосвіта виконує надзвичайно важливу функцію. Проф.-техн. освіта. 2004. № 31. С. 3-4.
33. Кыверялг А.А. Методы исследования в профессиональной педагогике. Таллин: Волгус, 1980. 334 с.
34. Литвин А. Реалізація принципів навчання у системі ступеневої професійної освіти. Пед. і психологія проф. освіти. 2000. №1. С. 145-151.
- 35.Макаренко А. С. Собрание сочинений в 4 т. М.: Правда, 1987. 267 с.
36. Матвійчук А. Я., Гаркушевський В. С. Сучасні технології в електроенергетиці на заняттях старшокласників. Трудова підготовка в рідній школі. 2017. №2. С. 22 - 27.
37. Матвійчук А. Я., Іванчук А. В. Формування уявлень про інноваційні технології електроенергетики в учнів професійно-технічної освіти. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*. Вінниця: ТОВ «Друк плюс», 2020. Вип. 57. С. 113 – 125.
38. Матвійчук А.Я. Особливості планування та реалізації міжпредметних зв'язків у трудовому навчанні учнів. *Актуальні проблеми трудової і професійної підготовки молоді*. Вінниця, 2005. Вип. 11. С. 128-131.

39. Матвійчук А.Я., В.С. Гаркушевський. Сучасні технології в електроенергетиці на заняттях старшокласників. *Трудова підготовка в рідній школі*. 2017. № 2. С. 22-27.
40. Матвійчук А.Я., Ковальов Ю.Г. Інтеграція змісту загальноосвітніх дисциплін та позакласної роботи у техніко-конструкторській діяльності учнів. *Трудова підготовка в закладах освіти*. 2001. №3. С. 37-39.
41. Матвійчук А.Я., Кривенко П. Конструкторська діяльність як метод трудової підготовки та розвитку творчого мислення учнів. *Актуальні проблеми трудової і професійної підготовки молоді*. Вінниця. 2003. Вип. 9. С. 132-133.
42. Матвійчук А.Я., Лещук Р.М. Особливості формування дизайнерських знань, умінь та навичок в учнів 7-9 класів науково-практичної. *Актуальні проблеми трудової і професійної підготовки молоді*. Вінниця: ВДПУ імені Михайла Коцюбинського. 2001. Вип.7. С. 56 – 57.
43. Матвійчук А.Я., Білобабченко О.А. Використання ПК при вивченні предмету технологій. Актуальні проблеми виробничих та інформаційних технологій, економіки і фундаментальних наук: Збірник наукових праць. Випуск 11. Вінниця: ТОВ «Планер», 2014. С.236.
44. Матвійчук А.Я., Бірюк О.О., Рабокоть О.І. Використання комп'ютерних програм у техніко-конструкторській діяльності учнів. *Графічна підготовка як складова професійної освіти вчителя трудового навчання і технологій*. Вінниця: ТОВ «Меркьюрі Поділля», 2018. Вип. 1. С. 67- 70.
45. Матвійчук А.Я., Бондаренко Ю.О., Рабокоть О.І. Особливості планування та реалізації міжпредметних зв'язків у трудовому навчанні учнів. *Графічна підготовка як складова професійної освіти вчителя трудового навчання і технологій*. Вінниця: ТОВ «Меркьюрі Поділля», 2018. Вип. 1. С. 130-134.
46. Матвійчук А.Я., Іванчук А.В. Формування уявлень про інноваційні технології електроенергетики в учнів професійно-технічної освіти. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*. Київ-Вінниця, 2019. Вип.54. С. 113-125.

47. Матвійчук А.Я., Казьмір В.Ю. Віртуальні лабораторні роботи під час занять в ПТНЗ. *Актуальні проблеми підготовки вчителя трудового навчання та технологій середньої школи: теорія, досвід, проблеми*. Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля», 2018. Вип. 1. С. 64-67.
48. Матвійчук А.Я., Мушта І.Д. Підготовка майбутніх працівників засобами інноваційних технологій. Актуальні проблеми виробничих та інформаційних технологій, економіки і фундаментальних наук: Збірник наукових праць. Вип. 12. Вінниця: ТОВ «Планер», 2015.
49. Матвійчук А.Я., Парфенюк А.Ф. Персональний комп'ютер на уроках технологій. Актуальні проблеми виробничих та інформаційних технологій, економіки і фундаментальних наук: Збірник наукових праць. Вип. 13. Вінниця: ТОВ «Планер», 2016.
50. Матвійчук А.Я., Рабокоть О.І., Якубівська Н.Л. Методичні аспекти навчання учнів старших класів петриківського розпису на заняттях технологій. *Актуальні проблеми підготовки вчителя трудового навчання та технологій середньої школи: теорія, досвід, проблеми*. Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля», 2019. Вип. 3. С. 140 - 144.
51. Мельник В. Декоративний розпис на уроках образотворчого мистецтва. Тернопіль: Підручники і посібники, 2005. 64 с.
52. Методы педагогических исследований / Под ред. А.И. Пискунова, Г.В. Воробьева. М.: Педагогика, 1979. 256 с.
53. Нариси з історії Українського декоративно-прикладного мистецтва. Львів: Видавництво Львівського університету, 1969. 190 с.
54. Никулина А. С., Шацкая Р. М. Активные формы и методы обучения и их применение в учебном процессе школ и профессионально-технических учебных заведений. Учебно-методическое пособие. Донецк: ДИПО, 2002.
55. Ничкало Н. Професійна освіта України у світовому контексті. Рідна школа. 1996. № 9. С. 58-59.
56. Общая и профессиональная педагогика. Учебное пособие для студентов педагогических вузов / Под ред. В. Д. Симоненко, А. М. Воронина, М.: ВЕНТАНА-ГРАФ, 2005. 368 с.

57. Освітні технології. Навчально-методичний посібник / За заг. ред. О. М. Пехоти. К.: А.С.К., 2001. 348 с.
58. Основні аспекти педагогіки профтехосвіти. Навчальний посібник / Нікуліна А. С., Молчанов В. М., Верченко Н. В., Торба Ю. І. Донецьк: ДІПО ІПП, 2006. 296 с.
59. Пальчевський С.С. Педагогіка: навч. посіб. К.: Каравела, 2007. 576 с.
60. Отич О. Художньо-естетичний розвиток особистості у системі професійної освіти. Пед. і психологія професійної освіти. 2004. № 3. С. 89-99.
61. Педагогічна книга майстра виробничого навчання : навчально-методичний посібник / за ред. Н. Г. Ничкало. 2-ге вид., доп. К.: Вища школа, 1994. 383 с.
62. Педагогічна технологія: Посібник / І.Ф. Прокопенко, В.І. Євдокимов. Х. : Основа, 1995. – 548 с.
63. Педагогічний досвід у професійно-технічній освіті: Методичний журнал. Все для вчителя. 2008. № 12. С. 1-32.
64. Петриківка: Альбом репродукцій. Petrykivka: Album of reproductions / упоряд. редакційна колегія. Дніпропетровськ: ВАТ «Дніпрокнига», 2004. 216 с.
65. Поцюрко Р. Запровадження інноваційних форм і методів навчання // Освіта. Технікуми, коледжі. 2002. № 2 (3). С. 22-23.
66. Професійна освіта: словник. Навч. посіб. / уклад. С. У. Гончаренко та ін.; за ред. Н. Г. Ничкало. К.: Вища школа, 2000. 380 с.
67. Рабочая книга социолога. М.: Наука, 1976. 512 с.
68. Радкевич В. Сучасні тенденції розвитку професійно-художньої освіти в Україні. Проф.- техн. освіта. 2003. № 1. С. 31-35.
69. Радкевич В. Дидактичні вимоги до навчально-виробничого процесу в ПТНЗ художнього профілю. Професійно-технічна освіта. 2007. №2. С. 21-24.
70. Рудницька О. Професійна освіта і мистецтво (традиції, пошуки, перспективи). Мистецтво та освіта. 1996. № 1. С. 39- 44.
71. Ружицький В.А., Малиніна А.О. Основи петриківського розпису: Навчально-методичний посібник. Х.: «Скорпіон», 2003. 48 с

72. Савельев А. Я. Технологии обучения и их роль в реформе высшего образования. Высшее образование в России. 1994. № 2. С. 36.
73. Савчук А. Композиція у графіці. Буквиця. Монограма. Мистецтво та освіта. 2007. № 4. С. 48-50.
74. Сбруєва А. А., Рисіна М. Реформи освіти в сучасному світі: професійна освіта. Порівняльна характеристика традиційної та нової парадигми професійної освіти. Історія педагогіки у схемах, картах, діаграмах: Навч. посіб. Суми, 2000. 189 с.
75. Селевко Г.К., Басов А.В. Новое педагогическое мышление: педагогический поиск и экспериментирование. Ярославль: Ин-т усовершенствования учителей, 1991. 253 с.
76. Селевко Г.К. Современные образовательные технологии: Учебное пособие. М., 1998. 256 с.
77. Сучасні інформаційні засоби навчання: [навч. посібник.] / Гороль П. К., Гуревич Р. С., Коношевський Л. Л., Шестопалюк О. В. Вінниця ВДПУ, 2004. 535 с.
78. Українські декоративні розписи: Альбом / Авт. упоряд. В. Нечай. К.: Державне видавництво образотворчого мистецтва і музичної літератури, 1957. 32 с.
79. Фурса О. Дидактичні принципи у підготовці майбутніх дизайнерів. Проф.-техн. освіта. 2005. № 1. С. 12-13.
80. **Чепіль М.М., Дудник Н.З. Педагогічні технології:** навчальний посібник [для студ. вищих навч. закладів]. **Київ**, 2012. 224 с.
81. Чернилевский Д. В. Дидактические технологии в высшей школе: Учеб. пособие для вузов / Д.В. Чернилевский – М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2002. – 437 с
82. Швидкий О. Тестовий контроль у навчальному процесі. Освіта. Технікуми, коледжі. 2002. № 1. С. 19-21.
83. Шембель А. Ф. Основы рисунка. М.: Высш. шк., 1994.

84. Штиченко Г. О. Розробка та впровадження Державних стандартів професійно-технічної освіти у Вінницькій області. Освіта Вінниччини. 2008. № 4. С. 6.

85. Концепція розвитку професійно-технічної (професійної) освіти в Україні та шляхи вдосконалення навчально-виховного процесу у професійній школі. Електронний ресурс: https://pidru4niki.com/.../kontseptsiya_rozvitku_profesijno-tehnichnoyi_profesijnoyi_osviti_ukrayini_shlyahi_vdoskonalennya

86. Концепція реалізації державної політики у сфері професійної освіти "сучасна професійна освіта" на період до 2027 року. Електронний ресурс: <https://mon.gov.ua/.../mon-proponuye-dlya-gromadskogo-obgovorennya-proekt-koncepciyi-realizaciyi-derzhavnoyi-politiki-u-sferi-profesijnoyi-osv>.

87. Закон України про загальну середню освіту. Електронний ресурс: www.transkol.com.ua/.../155-zakon-ukrajini-pro-zagalnu-serednyu-osvitu.html.